vers VO OR vers

LEZING 2
51 MINUTEN

KLAAGLIEDEREN

2:1-4:16

Jeruzalems verwoesting als Gods oordeel, met hoop op Zijn barmhartigheid.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/klaagliederen/2-1-4-16

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Israëls val als profetische beeldspraak	2 min	4
2	Lucifer als beeld voor de koning van Babel	3 min	5
3	God keert Zich tegen Juda en Zijn tempel	3 min	8
4	De wet verstomt en profetische visioenen stoppen	2 min	10
5	Rouw en hongersnood in Jeruzalem	2 min	11
6	Jeruzalems schoonheid wordt bespot	4 min	13
7	Twee feestmalen: behoud en oordeel	3 min	16
8	Het volk spreekt als een lijdende man	4 min	18
9	Hoop op Gods dagelijkse barmhartigheid	2 min	21
10	Gods tuchtiging geduldig dragen	3 min	22
11	Onheil en welzijn komen beide van God	2 min	24
12	Afwijzing als oordeel en als apostolische roeping	3 min	25
13	Jeremia roept vanuit de put om redding	2 min	27
14	Jeremia bidt om vergelding voor zijn vijanden	2 min	29

15	Sions kostbaarheid gaat verloren	2 min	31
16	Moeders en hun kinderen tijdens de hongersnood	3 min	32
17	Van rijkdom naar honger en kannibalisme	2 min	34
18	Gerechtigheid beschermt een land meer dan muren	4 min	36
	Om verder te lezen		38

1

Israëls val als profetische beeldspraak

De woorden over het neerwerpen van Israëls luister vanuit de hemel naar de aarde zijn vrij duidelijk niet letterlijk bedoeld, want Israël is nooit boven in de hemel geweest. Vanuit de hemel op de aarde neerwerpen is een figuurlijke uitdrukking voor het neerwerpen van een toppunt van voorrechten en luister naar schande, verachting en rampspoed.

Trouwens, Jezus zegt hetzelfde over Kapernaüm. Hij weent niet echt, denk ik, maar Hij spreekt wel vervloekingen uit, of iets dergelijks, over Kapernaüm en Chorazin. In Mattheüs 11:23 zegt Jezus:

> En u, Kapernaüm, die tot de hemel toe verhoogd bent, u zult tot de hel toe neergestoten worden. Want als in Sodom de krachten waren gebeurd die in u hebben plaatsgevonden, dan zou het tot op de huidige dag gebleven zijn.
>
> MATTHEÜS 11:23

Let erop dat Hij zegt:

Kapernaüm wordt tot in de hemel verheven. Niet letterlijk natuurlijk, maar figuurlijk.

Gewoon beeldspraak, natuurlijk.

Iets vergelijkbaars wordt over Edom gezegd in het boek Obadja, een heel kort boek, maar één hoofdstuk, direct na het boek Amos. In Obadja, vers 3 en 4, wordt over Edom, dat natuurlijk in voorchristelijke tijden werd verwoest, gezegd:

> De hoogmoed van uw hart heeft u misleid, u die in de rotsspleten woont,
>
> OBADJA 1:3

Daarmee wordt de rotsstad Petra bedoeld, hun hoofdstad.

> wiens woning hoog gelegen is, u die in uw hart zegt: Wie zal mij naar de aarde neerhalen? Al verheft u zich zo hoog als een arend en al bouwt u uw nest tussen de sterren, vandaar zal Ik u neerhalen, zegt de Heere.
>
> OBADJA 1:3-4

2

Lucifer als beeld voor de koning van Babel

De reden dat ik op deze dingen wijs, is dat we vertrouwd moeten zijn met de beeldspraak die de profeten gebruiken, zodat we bepaalde passages niet verkeerd uitleggen. Een passage die naar mijn mening heel vaak verkeerd is uitgelegd doordat men dit soort beeldspraak niet herkent, is Jesaja 14, de passage over Lucifer. Zoals je weet, wordt Lucifer in de traditionele theologie van oudsher met een engel vereenzelvigd. Maar de enige plaats waar hij in de Bijbel wordt genoemd, is Jesaja 14:12. En dan nog alleen in de King James en de New King James, want de andere vertalingen vertalen het woord Lucifer gewoon als ‘zoon van de morgen’ of ‘ster van de morgen’, of iets dergelijks.

Sommigen hebben gedacht dat Lucifer een bovenmenselijk wezen is vanwege wat er in vers 13 en verder staat. Toch blijkt uit de context dat Lucifer gewoon een andere term is om de koning van Babel aan te duiden. Jesaja 14:13 zegt:

> En ú zei in uw hart: Ik zal opstijgen naar de hemel; tot boven Gods sterren zal ik mijn troon verheffen, ik zal zetelen op de berg van de ontmoeting aan de noordzijde.
>
> JESAJA 14:13

Dan zegt vers 15:

> Echter, u bent in het rijk van de dood neergestort, in het diepst van de kuil!
>
> JESAJA 14:15

Ofwel de hel.

Sommigen zeggen: ‘Nou, geen mens zou zulke aanspraken kunnen maken. Dit moet een engel zijn of iemand van dien aard.’ Maar ze zien niet in dat, wanneer hij zegt:

> En ú zei in uw hart: Ik zal opstijgen naar de hemel; tot boven Gods sterren zal ik mijn troon verheffen, ik zal zetelen op de berg van de ontmoeting aan de noordzijde. Ik zal opstijgen boven de wolkenhoogten, ik zal mij gelijkstellen met de Allerhoogste.
>
> JESAJA 14:13-14

dit precies dezelfde woorden zijn die over Edom worden gezegd:

[Vertalersnoot: De spreker parafraseert Edom hier in het Engels met een troon boven Gods sterren. Het onderstaande Nederlandse citaat spreekt over een nest tussen de sterren. Zijn vergelijking betreft het beeld van verheffing en vernedering.]

> Al verhief u zich als een arend, en al bouwde u uw nest tussen de sterren, ook vandaar zou Ik u neerhalen, spreekt de HEERE.
>
> OBADJA 1:4

Of over Kapernaüm:

> En u, Kapernaüm, die tot de hemel toe verhoogd bent, u zult tot de hel toe neergestoten worden. Want als in Sodom de krachten waren gebeurd die in u hebben plaatsgevonden, dan zou het tot op de huidige dag gebleven zijn.
>
> MATTHEÜS 11:23

Precies dezelfde woorden.

Ook in Klaagliederen wordt over de toestand van Israël vóór haar val, of van Juda vóór haar val, gesproken alsof zij in de hemel was. Hij zegt:

> Hoe heeft de Heere in Zijn toorn de dochter van Sion in wolken gehuld. Hij heeft vanuit de hemel ter aarde geworpen de luister van Israël; en Hij heeft aan de voetbank van Zijn voeten niet gedacht op de dag van Zijn toorn.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:1

Het is natuurlijk gewoon beeldspraak, maar op alle andere plaatsen herkennen we het als beeldspraak. Waar het om gaat, is dat we het in het geval van Lucifer niet geforceerd en kunstmatig letterlijk nemen, alsof we daarmee de mogelijkheid willen uitsluiten dat Lucifer slechts de koning van Babel is. Wat over Edom en Kapernaüm en Jeruzalem wordt gezegd, zou in dat opzicht ook over Babel gezegd kunnen worden.

3

God keert Zich tegen Juda en Zijn tempel

Laten we verdergaan. Klaagliederen 2:2:

> De Heere heeft verslonden, Hij heeft niet gespaard, alle woningen van Jakob; Hij heeft in Zijn verbolgenheid de vestingen van de dochter van Juda met de grond gelijkgemaakt. Hij heeft ze met de grond in aanraking doen komen, Hij heeft het koninkrijk en zijn vorsten ontheiligd. In brandende toorn heeft Hij heel de hoorn van Israël stukgebroken. Hij heeft Zijn rechterhand naar achteren toe getrokken in het zicht van de vijand. Hij is tegen Jakob ontbrand als een vlammend vuur, dat naar alle kanten verteert.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:2-3

De hoorn verwijst in Hebreeuwse poëzie meestal naar macht, doorgaans politieke of militaire macht. Het kan dus gewoon verwijzen naar de legers, of het kan verwijzen naar de machtige personen. Elke hoorn in Israël is afgehouwen.

> Hij heeft Zijn boog gespannen als een vijand, Zijn rechterhand in de aanslag als een tegenstander; Hij doodde alle voor het oog begerenswaardige dingen. In de tent van de dochter van Sion heeft Hij Zijn grimmigheid als een vuur uitgestort.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:4

[Vertalersnoot: De spreker reageert op de Engelse formulering ‘allen die Hem welgevallig waren’. Het Nederlandse citaat hierboven heeft ‘alle voor het oog begerenswaardige dingen’.]

Hij zegt niet werkelijk dat de mensen die God echt welgevallig waren, werden gedood. Jeremia is tenslotte een voorbeeld van het overblijfsel dat God echt welgevallig was en dat niet werd gedood. Hij spreekt over de mensen van Juda in het algemeen als degenen die God voorheen met achting had behandeld, die Hij had behandeld als mensen in wie Hij behagen had. Hij had dat volk eerder gezegend, en nu heeft Hij op hen geschoten. Dat is wat hij zegt. Hij verwijst niet naar afzonderlijke mensen die Hem werkelijk hebben behaagd. Hij spreekt figuurlijk: het volk was ooit een volk dat Hem welgevallig was, en nu heeft Hij Zich op hen gewroken vanwege hun zonden.

Vers 5:

> De Heere is als een vijand geworden. Hij heeft Israël verslonden, al haar paleizen heeft Hij verslonden, haar vestingen te gronde gericht: Hij vermeerderde bij de dochter van Juda geklag en geklaag. Hij heeft als in een tuin Zijn hut met geweld omvergehaald, Hij heeft Zijn plaats van samenkomst te gronde gericht; De HEERE heeft in Sion laten vergeten feestdag en sabbat. Hij heeft in Zijn grimmige toorn verworpen koning en priester.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:5-6

Dat wil zeggen, de tempel.

> De Heere heeft Zijn altaar verstoten, tenietgedaan Zijn heiligdom. Hij heeft in de hand van de vijand uitgeleverd de muren van haar paleizen. Zij hebben in het huis van de HEERE hun stem laten klinken als op een feestdag.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:7

Ook daar gaat het weer over de tempel.

Op de vastgestelde feesten maakten de Joden gewoonlijk veel lawaai met zingen en vieren en feestvieren en feestmaaltijden. Nu hoort Jeremia geluiden op dezelfde plek waar gewoonlijk de feestmaaltijden plaatsvonden, maar van een heel andere aard: een overwinningskreet van de onderdrukkers die door de muren heen zijn gebroken en het heiligdom hebben ingenomen.

4

De wet verstomt en profetische visioenen stoppen

> De HEERE heeft besloten om de muur van de dochter van Sion te gronde te richten; Hij heeft het meetlint uitgespannen, Hij heeft Zijn hand niet teruggetrokken van de verslinding. Hij heeft de vestingwal en de muur rouw doen bedrijven, samen zijn zij ingestort. Haar poorten zijn ter aarde gezonken, haar grendels heeft Hij vernield en gebroken. Haar koning en haar vorsten bevinden zich onder de heidenvolken. Het onderwijs in de wet ontbreekt. Ook hebben haar profeten geen visioen van de HEERE ontvangen.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:8-9

Een van de manieren waarop God bij het oordeel Zijn ongenoegen liet blijken, was dat Hij niet langer tot de profeten sprak. Hij sprak in die tijd tot Jeremia, en blijkbaar ook tot Habakuk en Zefanja, maar naar hen werd niet meer geluisterd. Toen Jeruzalem viel, luisterde niemand naar hen. Naar de profeten werd niet meer geluisterd, in elk geval niet door de meerderheid van hen. Maar er staat:

Haar profeten krijgen geen visioenen van de Heer.

Dat slaat waarschijnlijk vooral op de beroepsprofeten. Er waren een paar ware profeten, zoals Ezechiël, die tot de ballingen in Babylon profeteerde, en Daniël. Maar er waren beroepsprofeten die zich, zoals we weten, zelfs tegen Jeremia verzetten.

Toen Jeremia het juk op zich nam, brak een van de beroepsprofeten het juk en zei:

> En Hananja zei voor de ogen van heel het volk: Zo zegt de HEERE: Zo zal Ik binnen twee volle jaren het juk van Nebukadnezar, de koning van Babel, van de nek van alle volken breken. En de profeet Jeremia ging zijns weegs.
>
> JEREMIA 28:11

Enzovoort. Het waren valse profeten.

De wet is er niet meer. Dat betekent natuurlijk niet dat de wet op dat moment was afgeschaft, maar dat die niet langer werd nageleefd. De wet vereiste dat bepaalde feesten werden gehouden en bepaalde offers werden gebracht. Zonder tempel kun je dat niet doen. Het is dus alsof de wet niet meer werd nageleefd en God niet meer door profeten tot Zijn volk sprak, tenminste niet door de nepprofeten. Ze beweerden zelfs niet meer dat ze visioenen hadden.

5

Rouw en hongersnood in Jeruzalem

> Zij zitten zwijgend op de grond, de oudsten van de dochter van Sion. Zij hebben stof op hun hoofd geworpen, zich met rouwgewaden omgord. Zij laten hun hoofd ter aarde hangen, de jonge vrouwen van Jeruzalem.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:10

Dat ze op de grond zitten in plaats van op hun tronen wijst op nederigheid, of eigenlijk meer op totale vernedering.

> Mijn ogen zijn verteerd door tranen, mijn binnenste is vol onrust. Mijn ingewanden zijn ter aarde uitgestort, vanwege de breuk van de dochter van mijn volk, om het bezwijken van kind en zuigeling op de pleinen van de stad.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:11

Waarschijnlijk wordt bedoeld: door gebrek aan voedsel.

> Tegen hun moeders zeggen zij: Waar is er koren en wijn? terwijl zij bezwijken als dodelijk gewonden op de pleinen van de stad, terwijl hun leven wegvloeit op de schoot van hun moeders.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:12

Het leven van een zuigeling dat wordt uitgegoten, of wegvloeit, zelfs terwijl die aan de borst van zijn moeder wordt gehouden, is ons vrij vertrouwd door de aangrijpende beelden die we hebben gezien van de problemen in Ethiopië, en daarvoor in Biafra en op andere plaatsen. Je ziet beelden van vrouwen met uitgehongerde baby's aan hun borst, omdat de vrouwen zelf geen voedsel hebben en ze de baby's niets te geven hebben. Dat behoorde blijkbaar ook tot de gevolgen van de hongersnood in Jeruzalem.

> Wat zal ik u voorhouden, waarmee u vergelijken, dochter van Jeruzalem? Waaraan zal ik u gelijkstellen, zodat ik u zal troosten, maagd, dochter van Sion? Want groot als de zee is uw breuk! Wie kan u genezen?
>
> KLAAGLIEDEREN 2:13

Opnieuw het motief van genezing, het motief van ziekte. De toestand waarin je onder Gods oordeel verkeerde, werd als ziekte beschouwd, en er was op dat moment niemand die het volk kon genezen.

> Uw profeten hebben voor u gezien valse visioenen en dwaasheid; uw ongerechtigheid hebben zij niet bekendgemaakt om uw gevangenschap om te keren, maar zij hebben lasten voor u gezien van valsheid en misleidingen.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:14

Dat wil zeggen, ze hebben je zonde niet blootgelegd. Valse profeten zeiden doorgaans wat je wilde horen. Ware profeten werden gewoonlijk gezonden om de zonden van het volk bloot te leggen en voor het oordeel te waarschuwen. De valse profeten legden hun ongerechtigheid niet bloot. Dat wil zeggen, ze legden de zonde niet bloot, en daarom gaven ze valse en misleidende visioenen om je terug te brengen.

6

Jeruzalems schoonheid wordt bespot

> Alle voorbijgangers hebben over u de handen ineengeslagen. Zij sisten van afschuw en schudden hun hoofd over de dochter van Jeruzalem: Is dit de stad waarvan men zei: Volmaakt van schoonheid, een vreugde voor heel de aarde?
>
> KLAAGLIEDEREN 2:15

De vreugde van de hele aarde en de volmaakte schoonheid is een aanduiding voor Jeruzalem die we vinden in Psalm 48, vers 2. Misschien ken je vers 1 en 2, omdat die al heel lang in christelijke kringen worden gezongen:

> De HEERE is groot en zeer te prijzen, in de stad van onze God, op Zijn heilige berg. Mooi van ligging, een vreugde voor heel de aarde, is de berg Sion aan de noordzijde, de stad van de grote Koning!
>
> PSALMEN 48:1-2

waarmee Jeruzalem wordt bedoeld, waarmee Sion wordt bedoeld, wat betekent dat het prachtig gelegen is.

De aanduiding ‘de vreugde van de hele aarde’ wordt ook hier gebruikt, in Klaagliederen 2:15:

Is dit de stad die volmaakt mooi werd genoemd en waar de hele wereld blij van werd?

Ook hier kan ‘aarde’ worden vertaald als ‘land’. Ik weet niet of men ooit heeft gedacht dat alle mensen op aarde, alle volken, zich over Jeruzalem verheugden. De meeste volken op aarde waren zich immers het grootste deel van de tijd nauwelijks van Israël bewust. Er waren wel Joden over de hele aarde verspreid, en daardoor waren er in de meeste landen mensen die zich over Jeruzalem verheugden en pelgrimstochten naar Jeruzalem maakten. Maar het is ook heel goed mogelijk dat ‘de vreugde van de hele aarde’ vertaald zou moeten worden als ‘de vreugde van het hele land Israël’. Dat wil zeggen dat heel Israël naar Jeruzalem keek als de plaats van vreugde, feestvieren en aanbidding.

> Zij hebben over u hun mond opengesperd, al uw vijanden. Zij sisten van afschuw en knarsetandden, zij zeiden: Wij hebben haar verslonden! Ja, dit is de dag die wij verwacht hebben, wij hebben hem gevonden en hebben hem gezien!
>
> KLAAGLIEDEREN 2:16

Zeg tegen haar vijanden:

> De HEERE heeft gedaan wat Hij Zich had voorgenomen, Hij heeft Zijn woord vervuld, dat Hij in de dagen van weleer geboden had. Hij heeft afgebroken, en niet gespaard, en Hij heeft de vijand over u verblijd; Hij heeft de hoorn van uw tegenstanders opgeheven. Hun hart schreeuwde het uit tot de Heere: Muur van de dochter van Sion, laat tranen als een beek naar beneden stromen, dag en nacht! Gun uzelf geen rust, laat uw oogappel niet stilstaan! Sta op, weeklaag in de nacht, vanaf de eerste nachtwake! Stort uw hart uit als water voor het aangezicht van de Heere! Hef tot Hem uw handen op, vanwege het leven van uw kleine kinderen, die van honger versmachten op de hoeken van alle straten.
>
> KLAAGLIEDEREN 2:17-19

> U hebt bijeengeroepen, als op een feestdag, verschrikkingen voor mij van rondom! En niemand is op de dag van de toorn van de HEERE ontkomen of ontvlucht! Wie ik op handen heb gedragen en heb grootgebracht, heeft mijn vijand omgebracht!
>
> KLAAGLIEDEREN 2:22

[Vertalersnoot: De uitleg over het baren sluit aan bij het Engelse ‘borne’. Het Nederlandse citaat spreekt van ‘op handen heb gedragen’.]

Dat zijn mijn eigen kinderen die ik gebaard en grootgebracht heb, die ook door de vijanden zijn omgebracht. Hij vergelijkt de verschrikkingen die over hen kwamen, waarmee het binnenvallende leger wordt bedoeld, met mensen die voor een feestmaal zijn uitgenodigd. Om zich aan Jeruzalem tegoed te doen, dus. Het is alsof God hen voor een feestmaal heeft uitgenodigd.

7

Twee feestmalen: behoud en oordeel

Jezus vertelde in Mattheüs 22 een gelijkenis over een bruiloftsmaal. Hij zei:

> Een koning wilde een bruiloftsfeest voor zijn zoon houden en stuurde boodschappers om mensen voor het feest uit te nodigen.
>
> MATTHEÜS 22:2-3

De eerste mensen die werden uitgenodigd, stellen in de gelijkenis blijkbaar de Joden voor. Ze kwamen met uitvluchten en kwamen niet. Er staat:

> Toen de koning dat hoorde, werd hij boos. En hij stuurde zijn legers, bracht die moordenaars om en stak hun stad in brand.
>
> MATTHEÜS 22:7

Een verwijzing naar de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus. Dit is Mattheüs 22, de eerste gelijkenis in dat hoofdstuk. Vervolgens staat er:

> Toen stuurde hij zijn boodschappers naar de wegen en zijwegen,
>
> MATTHEÜS 22:9-10

waarmee blijkbaar de heidenen worden voorgesteld. De spreker vervolgt: ‘en dwong hen binnen te komen’. Daarna was het feestmaal gevuld met gasten.

Maar het is interessant: er zijn als het ware twee feestmalen. Hier is het feestmaal waarbij mensen uit de heidenen komen en zich aan Jeruzalem tegoed doen. Maar er is ook het feestmaal van het behoud, waarvoor mensen worden uitgenodigd. De Joden die het feestmaal van het behoud afwezen, die weigerden te komen toen ze werden uitgenodigd om het Koninkrijk van God binnen te gaan en Christus te ontvangen, moesten zelf als feestmaal dienen voor de goddelozen die tegen hen optrokken.

Zo lezen we ook in Openbaring 19 over twee feestmalen, en daar wordt dezelfde tegenstelling gemaakt. Het ene is het bruiloftsmaal van het Lam, het bruiloftsavondmaal van het Lam. Het andere is een feestmaal van vleesetende vogels die de gedode goddelozen komen opeten. We zien bijvoorbeeld in Openbaring 19:9:

> En hij zei tegen mij: Schrijf: Zalig zijn zij die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft van het Lam. En hij zei tegen mij: Dit zijn de waarachtige woorden van God.
>
> OPENBARING 19:9

Maar dan in vers 17 van hetzelfde hoofdstuk, Openbaring 19:17:

> En ik zag één engel dicht bij de zon staan, en hij riep met luide stem naar alle vogels die hoog aan de hemel vlogen: Kom en verzamel u voor het avondmaal van de grote God, om te eten vlees van koningen, en vlees van oversten over duizend, en vlees van machtigen, en vlees van paarden en van hen die daarop zitten, en vlees van alle vrijen en van slaven, kleinen en groten.
>
> OPENBARING 19:17-18

Zo hebben we opnieuw twee feestmalen die tegenover elkaar staan. Kom naar het feestmaal van het Lam, of word zelf als het ware een feestmaal voor de gieren. Als Openbaring gaat over de val van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus, zoals sommigen geloven en waarvoor goede argumenten aan te voeren zijn, dan zou daar iets soortgelijks worden gezegd. Als ze niet naar het bruiloftsmaal komen, dan zullen ze deel uitmaken van het feestmaal waarbij de koning zijn legers stuurt om hun stad te verwoesten, en zullen de gieren hen opeten. Zo vergeleek de profeet ook de val van Jeruzalem in 586 voor Christus met mensen die als feestmaal werden opgegeten.

8

Het volk spreekt als een lijdende man

In hoofdstuk 3 zie je in dit hele gedeelte steeds ‘ik’ en ‘mij’. Dat wekt haast de indruk dat de profeet over zichzelf spreekt. Het kan klinken alsof hij dat doet, maar naar alle waarschijnlijkheid stelt hij het volk als een persoon voor en spreekt hij als vertegenwoordiger van het volk. Het is alsof het volk in de eerste persoon enkelvoud spreekt. Al is er verderop, ongeveer bij vers 52, enige reden om te denken dat de profeet misschien toch voor zichzelf spreekt. Dat is niet helemaal duidelijk. Maar in elk geval gaat een deel hiervan niet zozeer over hemzelf als wel over het volk zelf.

> Ik ben de man die ellende gezien heeft door de stok van
> Zijn verbolgenheid.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:1

Van Gods toorn.

> Mij heeft Hij geleid en doen gaan in duisternis, en niet in licht.
> Ja, Hij heeft telkens weer Zijn hand tegen mij gekeerd, de hele
> dag. Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren, Hij heeft
> mijn beenderen gebroken. Hij heeft tegen mij aan gebouwd en
> Hij heeft mij omsingeld met gal en moeite.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:2-5

Dat klinkt meer alsof een stad spreekt dan een afzonderlijk persoon.

> In duistere oorden doet Hij mij wonen, als degenen die allang dood zijn. Hij heeft een muur om mij heen opgeworpen, zodat ik er niet uit kan gaan; Hij heeft mijn bronzen ketenen zwaar gemaakt. Ook wanneer ik het uitschreeuw en om hulp roep, sluit Hij Zijn oren voor mijn gebed. Hij heeft mijn wegen versperd met gehouwen stenen, mijn paden heeft Hij krom gemaakt. Een loerende beer is Hij voor mij, een leeuw op verborgen plaatsen.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:6-10

Hij zegt dat God zo is geweest, hoewel in het boek Jeremia Babylon een leeuw wordt genoemd, of Nebukadnezar een leeuw wordt genoemd die ineengedoken ligt en tegen Jeruzalem optrekt. Jeruzalem wordt in de Schrift vergeleken met Gods kudde schapen. De vijanden van Jeruzalem of van Israël, de heidenen, worden gewoonlijk vergeleken met roofdieren die de gebruikelijke vijanden van schapen zijn. Babylon en Nebukadnezar zelf worden in het boek Jeremia met een leeuw vergeleken. Maar hier is het de Heere Die als een leeuw de kudde heeft verscheurd, in plaats van als een herder te zijn, omdat ze niet langer Zijn kudde zijn.

> Mijn wegen heeft Hij afgebogen en Hij heeft mij verscheurd; Hij heeft van mij een woestenij gemaakt. Hij heeft Zijn boog gespannen, en Hij stelde mij als doelwit voor Zijn pijl. Hij heeft in mijn nieren doen binnendringen de pijlen uit Zijn koker. Ik ben belachelijk geworden voor heel mijn volk, het onderwerp van hun spotlied, de hele dag. Hij heeft mij met bitterheden verzadigd, Hij heeft mij met alsem doordrenkt.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:11-15

Dat betekent ook bitterheid.

> Hij heeft mij mijn tanden op kiezelstenen laten stukbijten, Hij heeft mij in de as neergedrukt.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:16

Dit is waarschijnlijk allemaal beeldspraak, maar er zit ook een letterlijke betekenis in. De stad Jeruzalem werd met as bedekt toen ze afbrandde.

Dat zou zelfs een verwijzing naar de hongersnood kunnen zijn. Nadat de voorraden zuiver voedsel op waren, aten ze misschien voedsel dat vermengd was met zand of grind, waardoor hun tanden braken. Maar het is ook heel goed mogelijk dat dit gewoon beeldspraak is en geen verwijzing naar die specifieke dingen.

> Van vrede verstoten is mijn ziel, ik ben het goede vergeten. En ik zei: Mijn kracht is vergaan, en wat ik van de HEERE verwachtte. Denk aan mijn ellende en mijn ontheemding, aan de alsem en de gal. Mijn ziel denkt er onophoudelijk aan, zij buigt zich neer in mij. Dit zal ik ter harte nemen, daarom zal ik hopen:
>
> KLAAGLIEDEREN 3:17-21

9

Hoop op Gods dagelijkse barmhartigheid

Bij vers 22, zo ongeveer midden in het boek, zo ongeveer in het centrum, hebben we een ongewoon optimistische en positieve passage, terwijl het boek helemaal bestaat uit klaagzangen over verwoesting enzovoort. We hebben hier een lichtpunt van hoop, precies midden in het boek, dat vooruitziet naar Gods herstel en barmhartigheid enzovoort. Hij zegt in vers 22:

> Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is! Nieuw zijn ze, elke morgen; groot is Uw trouw!
>
> KLAAGLIEDEREN 3:22-23

Nu weet je waar dat lied vandaan komt.

Ook al lijkt het tegendeel waar, God is nog steeds barmhartig. En wie Hem zoeken en een relatie met Hem hebben, kunnen nog steeds elke dag bewijzen vinden van Zijn goedertierenheid en Zijn barmhartigheid. Zelfs te midden van verwoesting en de algemene ontreddering van de samenleving om hen heen kunnen afzonderlijke mensen zeker Zijn barmhartigheid ervaren. Zelfs de verwoesting van Jeruzalem kon als een daad van barmhartigheid worden gezien. Het was namelijk een tuchtiging die bedoeld was om hen te bevrijden van de afgoderij die voor altijd in hen zou blijven en hen zou vernietigen als Hij het niet had gedaan. Dus zelfs in Zijn toorn denkt Hij aan barmhartigheid. Zelfs in de oordelen van God kunnen degenen die geloof hebben de ontferming van de Heere herkennen. Hij is trouw aan Zijn volk. Hij heeft hen niet zomaar aan hun lot overgelaten. Hij heeft hen geoordeeld zodat ze zouden veranderen en niet met de wereld veroordeeld zouden worden.

> Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen. Goed is de HEERE voor wie Hem verwacht, voor de ziel die Hem zoekt.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:24-25

Veel mensen in Jeruzalem konden niet zeggen dat God goed voor hen was geweest, in die zin dat Hij hen had weggevaagd en hun kinderen waren verhongerd en op straat waren gedood. Maar degenen die op Hem wachten, dat overblijfsel dat in Hem geloofde, zoals Jeremia zelf, konden Gods goedheid jegens hem zien. Hij was tenslotte aan dit alles ontkomen.

10

Gods tuchtiging geduldig dragen

> Goed is het te hopen en stil te wachten op het heil van de HEERE.
> Goed is het voor een man, als hij een juk draagt in zijn jeugd.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:26-27

Dit vers wordt vaak aangehaald, al weet ik niet precies wat het betekent. Het suggereert misschien dat als iemand in slavernij moet zijn, hij dat beter in zijn jonge jaren kan zijn. Dan kan hij zijn lessen leren in nederigheid en hard werken, enzovoort, en zal dat zijn denken voor de rest van zijn leven vormen. Misschien zegt hij dat Jeruzalem als een man is die nu het juk draagt, zodat het later in het leven een betere kijk op de dingen zal hebben, meer nederigheid.

> Laat hij eenzaam zitten en zwijgen, omdat Hij het hem opgelegd heeft. Laat hij zijn mond in het stof steken: misschien is er hoop. Laat hij zijn wang geven aan wie hem slaat, laat hij met smaad verzadigd worden.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:28-30

Hij zegt in wezen: aanvaard dit gewoon uit Gods hand. Keer als het ware de andere wang toe. Trouwens, in een messiaanse passage in Jesaja 50, vers 6, zegt de Messias:

> Ik geef Mijn rug aan hen die Mij slaan, Mijn wangen aan hen die Mij de baard uitplukken. Mijn gezicht verberg Ik niet voor smaad en speeksel.
>
> JESAJA 50:6

Daarmee wordt bedoeld dat de baard werd uitgetrokken. Dezelfde soort taal staat hier.

In plaats van terug te slaan. Aanvaard het gewoon. Onderga gewoon het oordeel en de tuchtiging van de Heere, en hopelijk gaat het voorbij. Uiteindelijk zal God vinden dat je genoeg hebt ondergaan en zal Hij de verdrukking wegnemen. Dat wordt hier geïmpliceerd.

> Want niet voor eeuwig verstoot de Heere! Want wanneer Hij bedroefd heeft, zal Hij Zich ontfermen naar de grootheid van Zijn goedertierenheid. Want niet van harte verdrukt Hij en bedroeft Hij mensenkinderen.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:31-33

Dat betekent niet dat er iets buiten Gods wil om gebeurde toen zij verdriet en verdrukking ondervonden. Maar het betekent dat dat niet is wat er werkelijk in Zijn hart leeft. Dat is niet wat Hij verlangt. Hij verlangt er niet naar mensen te verdrukken. Hij geniet niet van de dood van de goddeloze. Soms moet Hij het doen om Zijn overkoepelende wil te volbrengen: hen terechtbrengen. Maar het is niet iets waar Hij nu bepaald vreugde in schept.

> Dat men vertrapt onder zijn voeten alle gevangenen van de aarde; dat men het recht van een man buigt voor het aangezicht van de Allerhoogste; dat men een mens in zijn rechtszaak in het ongelijk stelt; zou de Heere het niet zien?
>
> KLAAGLIEDEREN 3:34-36

Dat is dus niet wat Hij wil. God doet dat niet gewillig. Hij doet dat niet graag. De Heere keurt die dingen niet goed.

[Vertalersnoot: Deze uitleg sluit aan bij de Engelse weergave ‘de Heere keurt het niet goed’. Het Nederlandse citaat formuleert het slot van vers 36 als de vraag: ‘zou de Heere het niet zien?’] Hoewel Hij die dingen over hen heeft gebracht, is het min of meer een maatregel waartoe Hij in tweede instantie moest overgaan. Het is niet wat Hij eigenlijk het liefst had gedaan. Hun eigen gedrag heeft het noodzakelijk gemaakt dat Hij hen zo behandelt.

11

Onheil en welzijn komen beide van God

> Wie zegt iets en het gebeurt, als de Heere het niet gebiedt?
> Komt niet uit de mond van de Allerhoogste voort het kwade en het goede?
>
> KLAAGLIEDEREN 3:37-38

De profeet zegt dat zowel onheil als welzijn van God uitgaan. Job zei dat ook. Job zei tegen zijn vrouw:

> Maar hij zei tegen haar: Je spreekt zoals één van de dwaze vrouwen spreekt. Zouden wij het goede wel van God ontvangen en zouden we het kwade niet ontvangen? In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.
>
> JOB 2:10

Dus moeten we in onze theologie ruimte hebben voor een God Die verdrukking brengt. Het is niet alleen de duivel die dat doet. De duivel kan inderdaad het werktuig zijn, net zoals de Babyloniërs, die slechte mensen waren, werktuigen waren die God gebruikte om bij deze gelegenheid verdrukking over Juda te brengen. Zo kan ook,

wanneer ons verdrukking overkomt, de duivel zelf het werktuig zijn, zoals hij dat bij Job was. Maar God is Degene Die het verordent. God is Degene Die het toelaat. Als God het niet uitsprak, zou de duivel het niet kunnen doen.

Jeremia en Job hebben allebei deze kijk: onheil en welzijn gaan beide uit de mond van de Heere uit. Dat wil zeggen: doordat God gebiedt en beveelt dat het zo zal zijn.

> Wat klaagt dan een mens die leeft? Laat ieder klagen over zijn zonden! Laten wij onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laten wij terugkeren tot de HEERE! Laten wij met onze handen ook ons hart opheffen, tot God in de hemel!
>
> KLAAGLIEDEREN 3:39-41

Hij zegt in wezen wat de juiste reactie is wanneer God verdrukking in je leven toelaat. [Vertalersnoot: De aangehaalde Engelse weergave van vers 39 vraagt waarom een mens klaagt over de straf voor zijn zonden. Het Nederlandse citaat heeft hier: ‘Laat ieder klagen over zijn zonden!’]

Klaag niet. Aanvaard het als iets rechtvaardigs, vooral als het tuchtiging voor zonden is. En gebruik dat als een aansporing om je tot God te keren, je wegen te onderzoeken en te zeggen: ‘Nou, waarom overkomt mij dit?’ En om je dan tot God te keren, je te bekeren en terug te keren tot de God van de hemel. Dat is wat Jeremia zijn volk daar aanbeveelt.

12

Afwijzing als oordeel en als apostolische roeping

> Wíj hebben overtreden en zijn ongehoorzaam geweest! Ú hebt niet vergeven! U hebt U in toorn gehuld en hebt ons achtervolgd; U hebt gedood, U hebt niet gespaard.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:42-43

Deze keer spreekt hij tot God.

> U hebt U in een wolk gehuld, zodat er geen gebed doorkwam.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:44

De wolk werd ook in hoofdstuk 2, vers 1 genoemd.

Deze keer wordt de wolk niet gezien als iets wat het licht van de zon en de maan en de sterren verduistert, maar als een barrière tussen de mens en God, zodat de gebeden de hemel niet bereiken. Het is alsof God iets tussen Zichzelf en het volk heeft geplaatst, en hun gebeden hun doel in de hemel niet bereiken.

> Uitvaagsel en afval hebt U van ons gemaakt in het midden van de volken!
>
> KLAAGLIEDEREN 3:45

Overigens gebruikt Paulus deze zelfde verwijzing voor de manier waarop de apostelen worden behandeld, in 1 Korinthe 4:13. Hij zegt, geloof ik:

> Worden wij belasterd, dan bidden wij. Wij zijn geworden als het uitvaagsel van de wereld en het afschraapsel van allen tot nu toe.
>
> 1 KORINTHE 4:13

> Zij hebben tegen ons hun mond opengesperd, al onze vijanden.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:46

Ik moet erop wijzen dat het voor Juda een oordeel over haar zonden is dat zij tot uitvaagsel en afval wordt. De apostelen worden dat niet als een oordeel, maar eenvoudig als een roeping. Wat in het Oude Testament dus werd gezien als iets wat mensen alleen overkwam wanneer ze iets verkeerds deden, wordt in het Nieuwe Testament gezien als iets wat mensen vrijwillig op zich nemen wanneer ze als christenen verantwoordelijke posities innemen. Ze aanvaarden de afwijzing door de

wereld. Ze aanvaarden dat ze door toedoen van mensen lijden. Het maakt een heel verschil of er enerzijds van de apostelen wordt gezegd dat ze in deze categorie vallen, of van het opstandige Israël.

Vers 46:

> Zij hebben tegen ons hun mond opengesperd, al onze vijanden. Angst en valkuil zijn over ons gekomen, de verwoesting en de ondergang. Waterbeken stromen neer uit mijn oog vanwege de ondergang van de dochter van mijn volk. Mijn oog vloeit van tranen en kan niet ophouden, omdat er geen rust is; totdat de HEERE neerkijkt en ziet uit de hemel. Mijn oog doet mijn ziel kwelling aan vanwege al de dochters van mijn stad.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:46-51

Met andere woorden, wat ik zie, brengt blijkbaar leed over mijn ziel. Tenzij hij bedoelt dat de tranen die uit mijn ogen stromen, ertoe bijdragen dat mijn ziel het gepaste verdriet ervaart. Ik weet niet zeker of dat het geval zou zijn, hoewel je het binnen de context wel zo zou kunnen lezen.

13

Jeremia roept vanuit de put om redding

> Zij die mijn vijanden zijn zonder reden, hebben fel op mij gejaagd als op een vogel.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:52

Hier staat:

zonder reden.

Hier moeten we volgens mij aannemen dat de profeet voor zichzelf spreekt, in plaats van voor het volk. Want er werd op Jeruzalem gejaagd, maar niet zonder reden. De profeet heeft al gezegd dat het volk met goede reden werd vernietigd, omdat ze de HEERE hadden gekrenkt, omdat ze dingen hadden gedaan waardoor ze dit terecht over zichzelf hadden gebracht. Jeremia werd persoonlijk echter zonder reden verdrukt. Als je naar de volgende verzen kijkt, kunnen we zien dat de profeet hier heel goed autobiografisch over zijn eigen situatie kan spreken.

> Zij hebben mijn leven in een put gesmoord, en hebben een steen op mij geworpen. Water heeft mijn hoofd overstroomd; ik zei: Ik ben afgesneden! Ik heb Uw Naam aangeroepen, HEERE, vanuit het diepste van de put. U hebt mijn stem gehoord, verberg Uw oor niet voor mijn zuchten, voor mijn hulpgeroep.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:53-56

Dit kan op dat moment niet van het volk worden gezegd. Ze hadden zich nog niet tot de HEERE gekeerd of tot de HEERE geroepen, maar van Jeremia, misschien in de put, zou gezegd kunnen worden dat hij dat wel had gedaan.

> U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; U hebt gezegd: Wees niet bevreesd! U, Heere, hebt de rechtszaken van mijn ziel gevoerd, U hebt mijn leven verlost. U, HEERE, hebt mijn verdrukking gezien; verschaf mij recht. U hebt al hun wraakzucht gezien, al hun plannen waren tegen mij. U hebt hun smaden gehoord, HEERE, al hun plannen waren tegen mij; de taal van mijn tegenstanders en hun gemompel tegen mij de hele dag. Aanschouw hun zitten en opstaan: ik ben hun spotlied. Vergeldt U hun, HEERE, wat zij verdienen, naar het werk van hun handen. Geeft U hun een deksel op het hart; laat Uw vloek over hen zijn! Achtervolgt U hen in toorn en vaagt U hen weg van onder de hemel van de HEERE.
>
> KLAAGLIEDEREN 3:57-66

14

Jeremia bidt om vergelding voor zijn vijanden

Hier in de verzen 64 tot en met 66 hebben we een vrij kenmerkende vervloeking. Precies deze vervloeking komt niet voor in het boek Jeremia, maar Jeremia heeft af en toe vervloekingen van precies dit type, zoals je je zult herinneren. Wanneer we het boek Jeremia doornemen, zijn er momenten waarop hij ineens uitbarst in een wens dat de mensen die hem vervolgden kwaad zal overkomen. De psalmdichter doet dit natuurlijk ook van tijd tot tijd.

Een van de dingen die hij hun hier in vers 65 toewenst, is dat ze een versluierd hart zouden hebben. Ongetwijfeld denk je onmiddellijk aan 2 Korinthe hoofdstuk 3, de verzen 14 tot en met 16, waar staat:

> Maar hun gedachten werden verhard, want tot op heden blijft diezelfde bedekking bij het lezen van het Oude Testament, zonder te worden weggenomen. Die bedekking wordt tenietgedaan in Christus. Ja, tot op heden ligt er, wanneer Mozes gelezen wordt, een bedekking op hun hart. Maar wanneer het zich tot de Heere bekeert, wordt de bedekking weggenomen.
>
> 2 KORINTHE 3:14-16

Dit is een oordeel van God.

In Romeinen 11, de verzen 7 tot en met 8, gaat het erover:

> Wat dan? Wat Israël zoekt, dat heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen en de anderen zijn verhard, zoals geschreven staat: God heeft hun een geest van diepe slaap gegeven, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot op de dag van heden.
>
> ROMEINEN 11:7-8

Dat wil zeggen, hun hart is hard en gevoelloos gemaakt. Dat zou niet noodzakelijk gelden voor iedere Jood vandaag, vooral niet voor degenen die christen worden. Er staat trouwens in 2 Korinthe 3:

> Maar wanneer het zich tot de Heere bekeert, wordt de bedekking weggenomen.
>
> 2 KORINTHE 3:16

‘Ik begrijp het niet. Het lijkt alsof Jeremia weeklaagt en de HEERE vraagt om van Zijn oordeel af te zien, om Zijn oordelende hand weg te nemen, en dan begint hij hierover.’

Dat is een goed punt. Aan de ene kant lijkt hij te bidden om barmhartigheid voor deze mensen, en dan komt er zo'n verwensing. Ik denk dat die verwensing specifiek gericht is tegen degenen die zich tegen hem hebben verzet. De barmhartigheid waar hij om vraagt, is voor het volk als geheel. Maar ik denk dat hij het in deze context heeft over hoe zijn vijanden hem hebben vervolgd en zich tegen zijn bediening hebben verzet, enzovoort. Hij wenst hun geen bijzondere barmhartigheid toe, maar alleen het volk.

15

Sions kostbaarheid gaat verloren

Hoofdstuk 4 en 5 zijn korter. De eerste drie hoofdstukken waren allemaal even lang en behoorlijk lang, maar dit zijn kortere hoofdstukken. Hoofdstuk 4 is twee derde van de lengte van de voorgaande hoofdstukken, en hoofdstuk 5 is een derde van de lengte van de voorgaande hoofdstukken. Samen zijn hoofdstuk 4 en 5 dus net zo lang als elk van de andere hoofdstukken was.

> Hoe is het goud donker geworden, het goede, fijne goud veranderd! De stenen van het heiligdom liggen in het rond op de hoeken van alle straten!
>
> KLAAGLIEDEREN 4:1

Het waren prachtige stenen waarvan de tempel van Salomo was gebouwd. Edelstenen en goud, enzovoort, vormden, zoals we weten, een belangrijk onderdeel van de bouw. Nu ligt het allemaal verspreid. De tempel is alleen nog maar puin. Aan het begin van elke straat vind je stukken van de tempel en de kostbare stenen, enzovoort.

> De kostbare kinderen van Sion, eens gewaardeerd als zuiver goud, hoe worden zij nu beschouwd als aarden kruiken, het werk van pottenbakkershanden!
>
> KLAAGLIEDEREN 4:2

Hij gaat nu van de letterlijke stenen van de tempel over op de afzonderlijke mensen die kostbaar zijn als goud, de inwoners van Juda. Hoe worden zij beschouwd? Als aarden potten in plaats van goud:

het werk van de handen van de pottenbakker.

Ze worden met andere woorden behandeld alsof ze waardeloos zijn, in plaats van mooie vaten voor eervol gebruik.

> Zelfs jakhalzen reiken hun jongen de borst, om ze te laten zuigen; maar de dochter van mijn volk is zo wreed geworden als struisvogels in de woestijn. De tong van de zuigeling kleeft aan zijn gehemelte van dorst. Kleine kinderen vragen om brood, niemand verstrekt het hun.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:3-4

16

Moeders en hun kinderen tijdens de hongersnood

De reden dat de moeders hun kinderen geen eten gaven, was natuurlijk dat ze tijdens de hongersnood niets hadden. Daar wordt op gedoeld. Maar hij zegt dat het wreder lijkt dan zelfs wat de dieren doen. Zelfs van jakhalzen, onreine dieren, mag je verwachten dat ze medelijden met hun jongen hebben en ze voeden wanneer ze honger hebben. Maar hier zijn de mensen van Israël, Gods eigen volk, wreed als de struisvogels van de woestijn.

Struisvogels zogen hun jongen natuurlijk niet, en als ik meer van struisvogels wist, zou ik je misschien zelfs kunnen vertellen op welke manieren ze wreedheid vertonen. In Job hoofdstuk 39 vinden we ook een verwijzing naar het gedrag van struisvogels.

Daar gaat het over de wreedheid van de struisvogel tegenover haar jongen. De spreker citeert de volgende passage, die in de Nederlandse versnummering overeenkomt met vers 16 tot en met 20:

> De vleugels van de struisvogel bewegen trots, maar zijn haar vleugels en veren als die van de zorgzame ooievaar? Zij laat haar eieren op de grond achter en verwarmt ze in het stof. Ze vergeet dat een voet ze kan vertrappen of een wild dier ze kan breken. Ze behandelt haar jongen hard, alsof ze niet van haar zijn. Het deert haar niet als haar moeite vergeefs is, want God heeft haar wijsheid onthouden en haar geen inzicht gegeven.
>
> JOB 39:16-20

Dus anders dan de jakhals, die enkele fundamentele instincten van medelijden heeft om zijn jongen te voeden, heeft de struisvogel met haar vogelhersentjes niet eens genoeg gezond verstand om haar jongen goed te behandelen. In Klaagliederen steekt Israël ongunstig af bij een onrein dier als de jakhals. De jakhals is beter en heeft meer medelijden met zijn jongen dan de Joden tijdens de hongersnood laten zien. Ze laten zien dat ze als de struisvogel zijn, de leeghoofdige struisvogel waaraan God geen wijsheid of inzicht heeft gegeven en die daarom wreedheid tegenover de jongen vertoont.

Zo beschrijft hij de moeders die hun kinderen tijdens de hongersnood voedsel onthouden. Dat kan deels zijn omdat de vrouwen geen eten hadden. Het kwam duidelijk doordat ze geen overvloed aan eten hadden. Maar het kan heel goed zijn dat de moeders wat eten hadden en het zelf opaten in plaats van het aan hun kinderen te geven. Josephus geeft aan dat dit in het jaar 70 na Christus gebeurde.

Waarom stond er in de King James Version ‘sea monster’? Ik weet niet waarom de King James daar ‘sea monsters’ zegt in plaats van ‘jackals’. Maar als met zeemonsters walvissen worden bedoeld, dan zogen walvissen hun jongen zeker ook. Ze bieden hun jongen als het ware de borst aan. Het zou dus op hen van toepassing zijn als met de zeemonsters walvissen worden bedoeld.

Maar het lijkt onwaarschijnlijk dat Jeremia zelfs maar zou weten dat walvissen zoogdieren waren en dat ze hun jongen zogen. Ik denk niet dat de biologie in zijn tijd al zo ver was gevorderd dat men een walvis als een zoogdier zou aanmerken in plaats van als een vis. Maar ik weet het niet. Het moet een van die gevallen zijn waarin je in het Hebreeuws verschillende klinkertekens kunt aanbrengen, zodat je ofwel ‘jakhals’ ofwel ‘zeemonster’ leest.

17

Van rijkdom naar honger en kannibalisme

Vers 5:

> Zij die eens lekkernijen aten, kwijnen nu weg op de straten; zij die eens met karmozijnrode stof vertrouwd waren, omarmen nu het vuil.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:5

Dat wil zeggen, de mensen die rijk waren en in weelde leefden, verkeren nu in de tegenovergestelde toestand.

> Groter is de ongerechtigheid van de dochter van mijn volk dan de zonde van Sodom, dat als in een ogenblik ondersteboven werd gekeerd, zonder toedoen van mensenhanden.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:6

[Vertalersnoot: De Engelse weergave van vers 6 vergelijkt expliciet de straf voor de ongerechtigheid van Juda met de straf voor de zonde van Sodom. Het Nederlandse citaat vergelijkt ‘ongerechtigheid’ met ‘zonde’.]

Dat wil zeggen, het is barmhartiger, zoals hij even later ook zal zeggen, om ogenblikkelijk te sterven zoals de mensen van Sodom, dan weg te kwijnen van de honger en langzaam te sterven. Dat zien we in vers 9, maar daar zijn we nog niet. Vers 7:

> Haar aanzienlijksten waren reiner dan sneeuw, blanker dan melk, roder van lichaam dan robijnen; hun gestalte was gladder dan een saffier.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:7

[Vertalersnoot: De Engelse vertaling die de spreker gebruikt, heeft hier ‘nazireeërs’, waar het Nederlandse citaat ‘aanzienlijksten’ heeft.]

Natuurlijk waren nazireeërs de meest godsdienstige mensen in de samenleving. Ze legden een gelofte van afzondering af.

> Maar zwarter dan roet is nu hun gestalte, onherkenbaar zijn zij op de straten. Hun huid is ineengeschrompeld op hun beenderen, ze is verdord, ze is geworden als hout.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:8

Een broze huid, blijkbaar door uitdroging, door gebrek aan watertoevoer tijdens de hongersnood.

> Zij die vielen door het zwaard zijn beter af dan zij die vielen door de honger, want als doorstoken kwijnen die weg omdat de velden niets opbrengen. De handen van barmhartige vrouwen hebben hun eigen kinderen gekookt. Zij zijn hun tot voedsel geworden bij de ondergang van de dochter van mijn volk.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:9-10

Opnieuw een verwijzing naar het kannibalisme.

Vers 11:

> De HEERE heeft Zijn grimmigheid ten uitvoer gebracht, Hij heeft Zijn brandende toorn uitgestort. Hij stak in Sion een vuur aan, dat haar fundamenten verteerde.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:11

Daarmee worden waarschijnlijk de werkelijke, fysieke fundamenten van de gebouwen van de stad en de muren bedoeld. Die moesten ze trouwens in de dagen van Zerubbabel weer opbouwen. Ze moesten de fundamenten opnieuw leggen.

18

Gerechtigheid beschermt een land meer dan muren

> De koningen van de aarde zouden het niet geloofd hebben, al de wereldbewoners evenmin, dat tegenstander of vijand zou komen binnen de poorten van Jeruzalem.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:12

Jeruzalem had zulke indrukwekkende muren. Zelfs Titus, de Romein die Jeruzalem verwoestte, deed deze uitspraak: ‘We hebben bij deze onderneming beslist God aan onze kant gehad,’ zei hij, ‘want welke legers of oorlogsmachines hadden deze torens kunnen overwinnen?’ Jeruzalem had sterke muren en torens, en eigenlijk zou niemand hebben gedacht dat het mogelijk was die te overwinnen. Dat is wat hij zegt.

Laat me hier iets over zeggen. De muren van een stad vormden in die dagen hun nationale veiligheid, net zoals militaire macht de nationale veiligheid vormt in onze eigen cultuur. We hebben geen muren om ons land, maar we hebben als het ware nucleaire muren. Wie zou ons durven aanvallen, uit angst voor vergelding van onze kant? En toch is die veiligheid niet genoeg als God vaststelt dat de profeten en de priesters zondig zijn, als Hij vaststelt dat er onschuldig bloed vergoten is. Hoeveel

aardse veiligheid er ook is, of het nu de muren van een stad zijn of militaire macht of wat dan ook, geen van die dingen kan een land verdedigen tegen de toorn en het oordeel van God.

Daarom is de grootste veiligheid voor een land, en datgene waardoor het het langst zal blijven bestaan, dat het de meest rechtvaardige bevolking heeft, niet dat het de grootste muren of het grootste leger heeft. En daarom is het een valse beschuldiging wanneer mensen de mennonieten en andere pacifistische christenen er soms van beschuldigen dat ze hun land niet willen verdedigen, terwijl ze wel profiteren van de voordelen van dit land. Feit is dat de christelijke kerk, door gerechtigheid in de samenleving te bevorderen, veel meer doet om het land te behouden dan degenen die zich voor de militaire belangen ervan inzetten, of die iets doen om het door vleselijke veiligheid te behouden.

Kijk, de gemeente is het zout van de aarde. Zij is wat een samenleving voor bederf bewaart. En als het zout zijn smaak verliest, heeft die samenleving uiteindelijk geen zout en niets waardevols meer dat haar voor het oordeel kan behoeden, en uiteindelijk verwijdert God haar gewoon.

En zo wordt ook hier hoog opgegeven van het feit dat de muren van Jeruzalem de volken met verwondering hadden vervuld. Mensen dachten: ‘Nou, niemand zou dat land ooit kunnen verslaan.’ Maar hij zegt in vers 13:

> Het is vanwege de zonden van haar profeten, vanwege de ongerechtigheden van haar priesters, die in haar midden vergoten hebben het bloed van de rechtvaardigen.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:13

Daarom kwamen ze ten val, ondanks hun muren. God zag aanleiding om hen te vernietigen. En wanneer God het in Zijn hart heeft voorgenomen om een land te oordelen, kunnen aardse zekerheden daar niets aan veranderen.

Het vergieten van het bloed van de rechtvaardigen zouden de meesten van ons in onze eigen samenleving gelijkstellen aan abortus. Onze cultuur duldt nog geen openlijke moord op straat, al zijn de straffen voor moordenaars vrij licht, maar ze keurt de

moord op onschuldigen ronduit goed.

> Blind wankelden zij op de straten, met bloed besmet, zodat men hun kleren niet kon aanraken. Ga opzij, onrein! riepen zij tot hen. Ga opzij! Ga opzij! Raak ons niet aan! Voorzeker, zij zijn weggevlogen, ja, weggezworven; men zei onder de heidenvolken: Zij mogen hier niet langer verblijven. Het aangezicht van de HEERE heeft hen verstrooid. Hij zal hen voortaan niet meer aanzien. Zij hebben geen ontzag gehad voor de priesters, de oudsten hebben zij geen genade bewezen.
>
> KLAAGLIEDEREN 4:14-16

Het is iets opmerkelijks: wanneer de godsdienstige leiders compromissen beginnen te sluiten en in zonde verzeild raken, doen ze dat vaak om niet te afstandelijk over te komen. Ze willen niet overkomen alsof ze heiliger zijn dan anderen. Ze willen niet overdreven vroom of puriteins overkomen. Meestal sluiten ze hun compromis om de wereld te behagen en respect en aanvaarding in de wereld te verkrijgen. Dat is de voornaamste reden waarom geestelijken gewoonlijk voor zulke dingen beginnen op te komen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Mattheüs 11:23
- Obadja 1:3
- Obadja 1:3-4
- Jesaja 14:13
- Jesaja 14:15
- Jesaja 14:13-14
- Obadja 1:4
- Klaagliederen 2:1

- Klaagliederen 2:2-3
- Klaagliederen 2:4
- Klaagliederen 2:5-6
- Klaagliederen 2:7
- Klaagliederen 2:8-9
- Jeremia 28:11
- Klaagliederen 2:10
- Klaagliederen 2:11
- Klaagliederen 2:12
- Klaagliederen 2:13
- Klaagliederen 2:14
- Klaagliederen 2:15
- Psalmen 48:1-2
- Klaagliederen 2:16
- Klaagliederen 2:17-19
- Klaagliederen 2:22
- Mattheüs 22:2-3
- Mattheüs 22:7
- Mattheüs 22:9-10
- Openbaring 19:9
- Openbaring 19:17-18
- Klaagliederen 3:1
- Klaagliederen 3:2-5
- Klaagliederen 3:6-10
- Klaagliederen 3:11-15
- Klaagliederen 3:16
- Klaagliederen 3:17-21
- Klaagliederen 3:22-23
- Klaagliederen 3:24-25
- Klaagliederen 3:26-27
- Klaagliederen 3:28-30
- Jesaja 50:6
- Klaagliederen 3:31-33
- Klaagliederen 3:34-36

- Klaagliederen 3:37-38
- Job 2:10
- Klaagliederen 3:39-41
- Klaagliederen 3:42-43
- Klaagliederen 3:44
- Klaagliederen 3:45
- 1 Korinthe 4:13
- Klaagliederen 3:46
- Klaagliederen 3:46-51
- Klaagliederen 3:52
- Klaagliederen 3:53-56
- Klaagliederen 3:57-66
- 2 Korinthe 3:14-16
- Romeinen 11:7-8
- 2 Korinthe 3:16
- Klaagliederen 4:1
- Klaagliederen 4:2
- Klaagliederen 4:3-4
- Job 39:16-20
- Klaagliederen 4:5
- Klaagliederen 4:6
- Klaagliederen 4:7
- Klaagliederen 4:8
- Klaagliederen 4:9-10
- Klaagliederen 4:11
- Klaagliederen 4:12
- Klaagliederen 4:13
- Klaagliederen 4:14-16

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.